

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžo/90/2016
Identifikačné číslo spisu: 7015200575
Dátum vydania rozhodnutia: 27.06.2018
Meno a priezvisko: Mgr. Viliam Pohančenič
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:7015200575.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Viliama Pohančeniča a členiek senátu JUDr. Judity Kokolevskej a JUDr. Viery Nevedelovej, v právnej veci žalobcu: J. T. H., nar. XX.XX.XXXX, F. XX, K., zastúpený: Mgr. Richard Petrov, advokát, Františkánska 3, Košice, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, Ul. 29. augusta 8, Bratislava, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 28215-2/2015-BA zo dňa 25.03.2015, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 6S/57/2015-39 zo dňa 28.01.2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Košiciach č. k. 6S/57/2015-39 zo dňa 28.01.2016 m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej č. 28215-2/2015-BA zo dňa 25.03.2015 z r u š u j e a vec v r a c i a žalovanej na ďalšie konanie.

Žalovaná j e p o v i n n á zaplatiť žalobcovi náhradu trov konania pozostávajúcu z trov právneho zastúpenia vo výške 233,08 eur na účet jeho právneho zástupcu v lehote 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku.

Odôvodnenie

Krajský súd v Košiciach rozsudkom č. k. 6S/57/2015-39 zo dňa 28.01.2016 zamietol žalobu o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 28215-2/2015-BA zo dňa 25.03.2015 (ďalej aj len „napadnuté rozhodnutie žalovanej“), ktorým bolo zamietnuté odvolanie proti rozhodnutiu Sociálnej poisťovne, pobočky Košice (ďalej aj len „pobočka“) č. 45028-60/2014-KEM zo dňa 23.12.2014 (ďalej aj len „prvostupňové rozhodnutie“) vo veci priznania nároku na náhradu za bolesť žalobcovi v sume 7 840,37 eur, nepriznania nároku na výplatu náhrady za bolesť v sume 7 840,37 eur a určenia povinnosti vrátiť neprávom vyplatenú sumu 2 208 eur v súvislosti s pracovným úrazom, ktorý žalobca utrpel dňa 17.07.2008. Napadnutým rozhodnutím žalovanej bolo zároveň potvrdené prvostupňové rozhodnutie. Krajský súd žalobcovi nepriznal náhradu trov konania.

Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu vyplýva, že žalobca dňa 17.07.2008 utrpel pracovný úraz. Pobočke doručil žiadosť, ku ktorej pripojil znalecký posudok o bolestnom a sťažení spoločenského uplatnenia vyhotovený súdnym znalcom V. T. A. dňa 15.06.2011. Na žiadosť žalovanej doručil aj

lekársky posudok zo dňa 02.09.2011, ktorý vyhotovil ten istý súdny znalec V. T. A. a ako v znaleckom posudku, tak aj v lekárskom posudku zhodne bodovo ohodnotil bolesť žalobcu v rozsahu 1 735 bodov. Posudkový lekár pobočky vyhotovil dňa 03.10.2011 kontrolné bodové ohodnotenie bolesti a určil nižší počet bodov. Na žiadosť pobočky 28.10.2011 ku kontrole bodového ohodnotenia zaujal stanovisko aj posudkový lekár žalovanej, ktorý dospel k zhodnému záveru, že celkový počet bodov na účely náhrady za bolesť je 1 620. Na základe kontrolného bodového ohodnotenia vydala pobočka rozhodnutie č. 54954-15/2011-KEM zo dňa 04.11.2011, ktorým žalobcovi priznala nárok na náhradu za bolesť za 1 620 bodov v sume 10 048,37 eur. Proti tomuto rozhodnutiu podal žalobca odvolanie. Po podaní odvolania posudkový lekár pobočky oznámil, že nevyhovuje odvolaniu žalobcu v plnom rozsahu a vec bola postúpená posudkovému lekárovi žalovanej, ktorý sa stotožnil v celom rozsahu s kontrolným bodovým ohodnotením posudkového lekára zo dňa 03.10.2011. Na základe toho žalovaná vydala rozhodnutie č. 11336-2/2012-BA zo dňa 29.02.2012, ktorým potvrdila rozhodnutie pobočky zo dňa 04.11.2011. Uvedené rozhodnutie preskúmal krajský súd na základe žaloby podanej žalobcom a rozsudkom č. k. 6S/80/2012-36 zo dňa 10.04.2014 ho zrušil a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie s tým, aby bol odstránený rozpor v bodovom hodnotení bolestného, ktorý vyplýva zo znaleckého posudku a kontrolného bodového ohodnotenia posudkovými lekármi vykonaním kontrolného znaleckého dokazovania. Krajský súd ďalej konštatoval, že rozhodnutím žalovanej č. 11336-2/2012-BA zo dňa 29.02.2012 bolo právoplatne rozhodnuté, že žalobcovi vznikol nárok na náhradu za bolesť vo výške 10 048,37 eur, ktorá mu bola vyplatená dňa 13.04.2012. Pretože žalobca podal na súde žalobu o preskúmanie tohto rozhodnutia, ktoré bolo rozsudkom krajského súdu č. k. 6S/80/2012-36 zo dňa 10.04.2014 zrušené, právoplatnosťou tohto rozsudku zanikol žalobcovi aj nárok na náhradu za bolesť, ktorá mu už bola vyplatená. Žalovaná po zrušení rozhodnutia odstránila rozpory bodového hodnotenia medzi znaleckým posudkom predloženým žalobcom a kontrolnými bodovými ohodnoteniami za bolesť posudkovými lekármi žalovanej. Vo veci nariadila vykonanie kontrolného znaleckého posudku, ktorý bol vypracovaný dňa 22.07.2014 a bola ním ohodnotená bolesť žalobcu v dôsledku pracovného úrazu v rozsahu 1 085 bodov. Na ústnom pojednávaní nariadenom žalovanou bol prítomný znalec, žalobca i jeho právny zástupca, znalci kládli otázky na nezrovnalosti a na základe toho bolo vydané prvostupňové rozhodnutie, ktorým bola priznaná žalobcovi náhrada za bolesť za pracovný úraz v sume 7 840,37 eur. Výrok prvostupňového rozhodnutia zo dňa 04.11.2011 o priznaní nároku za bolesť za pracovný úraz v sume 7 840,37 eur žalobca v odvolaní (ani v žalobe) nenapadol, a tak nadobudol právoplatnosť dňa 10.04.2015. Žalovaná v súlade s § 236 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej aj len „zákon č. 461/2003 Z. z.“) zistila, že žalobca prijal dávku za bolesť v sume 10 048,37 eur dňa 13.04.2012, ale na základe prvostupňového rozhodnutia, najneskôr však na základe napadnutého rozhodnutia žalovanej, žalobca bezpochyby vedel, že už vyplatená náhrada za bolesť vo výške 10 048,37 eur mu nebola vyplatená v správnej výške, pretože na základe kontrolného znaleckého dokazovania zo dňa 22.07.2014, ako aj na základe rozhodnutia pobočky a žalovanej, mu mala byť vyplatená iba v takej výške, v akej mu mala patriť na základe bodového ohodnotenia kontrolným znalcom za bolesť v sume 7 840,37 eur. Rozdiel medzi už vyplatenou a prijatou sumou 10 048,37 eur a skutočne priznanou výškou nároku za bolesť v sume 7 840,37 eur je povinný žalobca vrátiť tomu, kto mu túto sumu vyplatil, t. j. žalovanej. Krajský súd sa nestotožnil s tvrdením žalobcu, že zo znenia § 236 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z. z. je zrejme, že vedomosť o nesprávnosti výšky dávky musí mať príjemca dávky už v čase jej prijímania (prijatia). Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že prijímal dávku alebo jej časť, hoci vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej sume ako patrila. Na základe vykonaného kontrolného znaleckého dokazovania žalobca zistil, že suma, ktorá mu bola vyplatená na bolestnom za pracovný úraz, bude nižšia ako mu bola vyplatená a zrejme musel aj predpokladať, že vznikne rozpor medzi už vyplatenou sumou za bolesť a sumou, ktorá mu za bolesť patrí podľa kontrolného znaleckého posudku, pretože kontrolný znalecký posudok žalobca nenamietal ani v odvolaní proti prvostupňovému rozhodnutiu, ale ani v podanej žalobe, ktorou žiadal preskúmať napadnuté rozhodnutie žalovanej. Žalobca musel z okolností, ktoré sám vyvolal, predpokladať a napokon aj z vykonaného dokazovania, s ktorým bol riadne oboznámený, vedieť, že mu bola vyplatená suma za bolesť v nesprávnej výške, teda vo vyššej sume, ako mu skutočne na základe vykonaného dokazovania patrila. Krajský súd sa tiež nestotožnil s námietkou žalobcu, že rozhodnutie úradu ako aj napadnuté rozhodnutie žalovanej je nepreskúmateľné, pretože na ustanovenie, na základe ktorého bola uložená povinnosť žalobcovi vrátiť časť neprávom vyplatennej sumy za bolesť, je odkaz až v

závere odôvodnenia rozhodnutia. Táto skutočnosť ešte nie je dôvodom na vyslovenie záveru o nepreskúmateľnosti rozhodnutia. Z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia žalovanej vyplýva, na základe čoho, z akých dôkazov a skôr vykonaného dokazovania dospela k záveru, že žalobcovi bola neprávom vyplatená časť nároku za bolesť. Nie je podstatné, v ktorej časti odôvodnenia uvedie správny orgán paragraf, podľa ktorého rozhodol, ale podstatné je, že je v odôvodnení rozhodnutia uvedený.

Proti rozsudku krajského súdu podal žalobca v zákonnej lehote odvolanie navrhujúc, aby odvolací súd zmenil rozsudok krajského súdu tak, že žalobe vyhovie a prizná mu náhradu trov konania. Namietal, že rozsudok krajského súdu vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Zároveň uviedol, že podrobnú argumentáciu doplní v lehote 10 dní.

Žalovaná vo vyjadrení k odvolaniu navrhla, aby odvolací súd potvrdil rozsudok krajského súdu ako vecne správny. Uviedla, že nakoľko jej nebola doručená podrobná argumentácia žalobcu k podanému odvolaniu, nemôže sa k nej vyjadriť. Trvala na dôvodoch, ktoré podrobne uviedla a zdôvodnila jednak v napadnutom rozhodnutí, ako aj vo vyjadrení k žalobe zo dňa 18.06.2015. Mala za to, že krajský súd dostatočne zistil skutkový stav veci, vec správne posúdil a vyvodil správny právny záver.

Žalobca v doplnení odvolania vyjadril názor, že krajský súd vec nesprávne právne posúdil. Zároveň vyjadril nesúhlas s výkladom § 236 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z. z. prijatým krajským súdom, pretože slovným znením „prijímal dávku alebo jej časť“ je zrejme vymedzený sankčný zmysel právnej zodpovednosti v sociálnom poistení v zmysle druhej hlavy tohto zákona, ktorým zákonodarca nepochybne sledoval možnosť postihu úmyselného konania príjemcu dávky. Vedomosť o výplate dávky neprávom alebo vo vyššej sume musí podľa názoru žalobcu existovať na strane príjemcu dávky v čase jej prijímania. Žiadne zavinené konanie žalobcu ako príjemcu dávky z jeho úkonov v konaní pred správnym orgánom nie je možné vyvodiť a z toho dôvodu je aj odôvodnenie napadnutého rozhodnutia žalovanej nedostatočné a zmätočné. Krajský súd nesprávne uviedol, že pobočka „už vo výroku rozhodnutia v súlade s ustanovením § 236 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z. z. túto povinnosť uložila žalobcovi“. Prvostupňové rozhodnutie obsahuje len uvedenie § 236 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. bez konkrétneho písmena a toto nie je uvedené ani v odôvodnení rozhodnutia. Až v odôvodnení napadnutého rozhodnutia žalovanej je v poslednej vete uvedené toto ustanovenie, ktoré bolo aplikované. Žalobca v prílohe k odvolaniu priložil rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, ktoré podľa jeho názoru riešili otázku povinnosti vrátiť preplatok na dávke v súlade s výkladom § 236 zákona č. 461/2003 Z. z. a § 107 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení, ktoré je obsahovo totožné. Ďalej citoval časť odôvodnenia uznesenia Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7Sžo/1/2009 a rozsudkov sp. zn. 3So/32/2001, 3So/253/2001 a 4So/36/2007.

Žalovaná v ďalšom vyjadrení k odvolaniu poukázala na prvé konanie o nároku žalobcu na náhradu za bolesť, ako aj na druhé konanie o tomto nároku a tiež na odvolanie žalobcu proti rozsudku krajského súdu. Zdôraznila, že žalobca v odvolaní proti prvostupňovému rozhodnutiu nenamietal nárok na priznanú sumu a ani nárok na jej výplatu, teda sa stotožnil s ustálením výšky náhrady za bolesť, ktorá mu patrí v sume 7 840,37 eur. V prvom konaní sa žalobca sám domáhal vyhotovenia znaleckého posudku za účelom odstránenia rozporov medzi skutočnosťami tvrdenými posudkovými lekármi žalovanej a posudzujúcim lekárom. Za účelom vykonania dokazovania nariadením znaleckého posúdenia krajský súd zrušil rozhodnutie zo dňa 29.02.2012 a v novom konaní bol vypracovaný nový znalecký posudok, o obsahu ktorého bol žalobca oboznámený a jeho výsledkom bolo nariadenie ústneho pojednávania dňa 16.12.2014. Dňom nadobudnutia právoplatnosti rozsudku krajského súdu zo dňa 10.04.2014 (t. j. dňom 14.05.2014) bolo žalobcovi zrejmé, že sa mu suma priznaná rozhodnutiami zo dňa 04.11.2011 a 29.02.2012 vyplatila neprávom, a teda dňom 14.05.2014 došlo k zániku právneho titulu na základe ktorého mu bola vyplatená suma náhrady za bolesť a zároveň došlo k naplneniu skutkovej podstaty uvedenej v § 236 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z. z.. Navyše, už v čase spisania odvolania proti prvostupňovému rozhodnutiu bol žalobca preukázateľne oboznámený o výške dávky poskytnutej vo vyššej sume, ako mu patrila a s touto výškou súhlasil, nakoľko sa proti nej neodvolal (odvolanie smerovalo len proti tretej časti výroku prvostupňového rozhodnutia). Je zrejmé, že žalobca po spísaní odvolania proti prvostupňovému rozhodnutiu dobrovoľne potvrdil správnosť postupu pobočky. K

výkladu znenia „prijímal dávku alebo jej časť“ žalovaná uviedla, že zo žiadneho systematického usporiadanie zákona nevyplýva výklad uvedený žalobcom. Naopak, z gramatického výkladu slova „prijímal“ vyplýva, že vyjadruje minulé čas, teda podľa názoru žalovanej zákonodarca inkorporoval toto slovo v činnom rode do zákona za účelom vyjadrenia jednorazového, ako aj pravidelného poberania dávky v minulosti, čo je prípad žalobcu. Žalobca okamihom zrušenia rozhodnutia zo dňa 29.02.2012, ako aj oboznámenia sa s obsahom znaleckého posudku vedel, resp. musel z okolností predpokladať, že sa dávka vyplatila neprávom, resp. vo vyššej sume, ako mu patrila. K námietke žalobcu, že pobočka vo svojom rozhodnutí neuviedla v treťom výroku konkrétne ustanovenie a „toto nie je uvedené ani v odôvodnení rozhodnutia“, žalovaná uviedla, že táto skutočnosť tak, ako to uviedol krajský súd vo svojom rozsudku, „nie je dôvodom, že rozhodnutie je nepreskúmateľné“.

Dňom 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej aj len „SSP“). V zmysle § 492 ods. 2 SSP odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku, začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 OSP) preskúmal napadnutý rozsudok a konanie mu predchádzajúce bez nariadenia pojednávania v súlade s § 250ja ods. 2 OSP a dospel k záveru, že odvolaniu žalobcu je potrebné vyhovieť.

Medzi účastníkmi je sporná otázka týkajúca sa aplikácie § 236 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z. z., na základe ktorého správne orgány rozhodli o povinnosti žalobcu vrátiť neprávom vyplatenú sumu 2 208 eur.

Podľa § 236 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z., príjemca dávky je povinný vrátiť dávku alebo jej časť odo dňa, od ktorého mu nepatrila alebo nepatrila v poskytovanej sume, ak:

a) nesplnil povinnosť uloženú týmto zákonom,

b) prijímal dávku alebo jej časť, hoci vedel alebo musel z okolností predpokladať, že sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrila, alebo

c) vedome inak spôsobil, že dávka alebo jej časť sa vyplatila neprávom alebo vo vyššej sume, ako patrila.

Z administratívneho spisu odvolací súd zistil, že žalobca žiadosťou zo dňa 21.06.2011 požiadal pobočku o priznanie náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia z dôvodu pracovného úrazu, ktorý utrpel dňa 17.07.2008. K žiadosti pripojil znalecký posudok o bolestnom a sťažení spoločenského uplatnenia vyhotovený súdnym znalcom V. T. A. dňa 15.06.2011 a na žiadosť pobočky doručil aj lekársky posudok zo dňa 02.09.2011 taktiež vyhotovený V. T. A., ktorý v znaleckom aj v lekárskom posudku zhodne bodovo ohodnotil bolesť žalobcu v rozsahu 1 735 bodov. Posudkový lekár pobočky vyhotovil dňa 03.10.2011 kontrolné bodové ohodnotenie bolesti a určil nižší počet bodov. Ku kontrole bodového ohodnotenia zaujal stanovisko dňa 28.10.2011 aj posudkový lekár žalovanej, ktorý dospel k zhodnému záveru, že celkový počet bodov na účely náhrady za bolesť je 1 620. Na základe kontrolného bodového ohodnotenia posudkovými lekármi vydala pobočka rozhodnutie č. 54954-15/2011-KEM zo dňa 04.11.2011, ktorým žalobcovi priznala nárok na náhradu za bolesť za 1 620 bodov v sume 10 048,37 eur. Proti tomuto rozhodnutiu podal žalobca odvolanie, ktoré žalovaná rozhodnutím č. 11336-2/2012-BA zo dňa 29.02.2012 zamietla. Žalobcovi bola ako poškodenému v dôsledku pracovného úrazu vyplatená suma 10 048,37 eur dňa 13.04.2012. Krajský súd rozsudkom č. k. 6S/80/2012-36 zo dňa 10.04.2014 zrušil rozhodnutia zo dňa 04.11.2011 a 29.02.2012 a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie. Následne súdny znalec V. A. R. vyhotovil znalecký posudok č. 77/2014 zo dňa 22.07.2014, v ktorom bodovo ohodnotil bolesť žalobcu v celkovom rozsahu 1 085 bodov, ktoré tvorilo podklad pre vydanie prvostupňového rozhodnutia, ktoré bolo potvrdené napadnutým rozhodnutím žalovanej.

Zákon č. 461/2003 Z. z. stanovuje subjektom zúčastneným na sociálnom poistení viaceré povinnosti, ktorými majú byť dosiahnuté jeho ciele a úlohy. Tento zákon povinnosti v rámci systému sociálneho poistenia nielen ukladá, ale ich dodržiavanie aj primerane vynucuje v prípade, že určitý subjekt svoje povinnosti neplní alebo porušuje, a to aj prostredníctvom § 236 ods. 1 tohto zákona.

Pre správne posúdenie vecí je potrebné rozlišovať medzi vznikom povinnosti príjemcu dávky vrátiť neprávom vyplatenú dávku a medzi právom žalovanej na vrátenie dávky poskytnutej neprávom alebo v nesprávnej sume. Ak žalovaná vydá rozhodnutie o povinnosti vrátiť dávku, je potrebné, aby sa v jeho odôvodnení dôsledne vysporiadala s tým, či boli na strane príjemcu naplnené zákonné podmienky vyžadované v jednotlivých skutkových podstatách § 236 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. pre vznik povinnosti príjemcu vrátiť dávku.

Schéma zodpovednostného vzťahu podľa citovaného § 236 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. je tvorená tromi alternatívnymi skutkovými podstatami:

- a) nesplnenie uloženej povinnosti,
- b) prijatie dávky či jej časti pri vedomí jeho neoprávneného vyplácania,
- c) iné vedomé spôsobenie vzniku preplatku.

Najvyšší správny súd Českej republiky (ďalej aj len „NSS ČR“) v rozsudku č. k. 3Ads/35/2010-54 zo dňa 26.05.2010 konštatoval, že „pre vznik zodpovednosti za preplatok musí byť naplnená aspoň jedna z nich“.

Pri prvej uvedenej skutkovej podstate (nesplnenie uloženej povinnosti) pritom ide o zodpovednosť objektívnu, u ktorej sa neskúma zavinenie (rozsudok NSS ČR č. k. 4Ads/58/2013-22 zo dňa 02.08.2013). Ďalšie dve skutkové podstaty (vedomé prijatie dávky vo vyššej čiastke, iné vedomé spôsobenie vzniku preplatku) sú založené na princípe subjektívnej zodpovednosti (rozsudok NSS ČR sp. zn. 9Ads/251/2015 zo dňa 15.09.2016).

Napriek tomu, že § 236 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z. z. pojem zavinenie výslovne nepoužíva ani sa nezmieňuje o žiadnej z jeho foriem (úmysle či nedbanlivosti), je už z jeho dikcie jednoznačne zrejmé, že ide o subjektívnu zodpovednosť príjemcu dávky.

Odvolací súd považoval otázku zavinenia v danej veci za kľúčovú. Z dôvodu absencie legálnej definície tohto pojmu v zákone č. 461/2003 Z. z. je potrebné vychádzať za použitia „analogiae iuris“ zo všeobecného právneho významu tohto pojmu, ktorého legálnu definíciu nachádzame v trestnom práve hmotnom. Z výkladu § 261 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. a jeho účelu vyplýva, že pre naplnenie prvku zavinenia postačuje zavinenie v nedbanlivostnej forme („... musel z okolností predpokladať...“). Z dikcie uvedeného ustanovenia pritom nevyplýva, kto má dôkaznú povinnosť preukázať zavinenie, ale ani to, že by sa za splnenia všetkých ostatných prvkov vzniku zodpovednostného vzťahu zavinenie prezumovalo. Zákon č. 461/2003 Z. z. tiež neobsahuje ustanovenie umožňujúce exkulpáciu príjemcu dávky z povinnosti vrátiť vzniknutý preplatok. Z uvedeného možno usudzovať, že naplnenie všetkých znakov potrebných na vyvodenie zodpovednosti za preplatok musí skúmať „ex offio“ žalovaná, pretože konanie o povinnosti vrátiť preplatok sa vedie z vlastného podnetu správneho orgánu.

V prejednávanej veci dospeli správne orgány oboch stupňov k záveru, že žalobca naplnil skutkovú podstatu uvedenú v § 236 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z. z. dôvodiac tým, že dňom nadobudnutia právoplatnosti rozsudku krajského súdu č. k. 6S/80/2012-36 zo dňa 10.04.2014, ktorým boli zrušené predchádzajúce rozhodnutia zo dňa 04.11.2011 a 29.02.2012, na podklade ktorých mu bola vyplatená suma 10 048,37 eur z titulu nároku na náhradu za bolesť, bolo žalobcovi zrejmé, že sa mu priznaná suma vyplatila neprávom. Taktiež žalovaná dôvodila tým, že dňom spísania odvolania žalobcom dňa 16.02.2015 proti prvostupňovému rozhodnutiu sa tento nielen dozvedel o výške dávky poskytnutej vo vyššej sume, ale s touto výškou aj súhlasil.

Odvolací súd považuje uvedený právny názor žalovanej za nesprávny, nakoľko žalovaná v napadnutom rozhodnutí riadne neodôvodnila, prečo na základe vyššie uvedených skutočností dospela k záveru, že žalobca vedel alebo musel z okolností predpokladať, že mu náhrada za bolesť bola vyplatená vo vyššej sume, ako mu patrila. Žalovaná sa tiež nevysporiadala s preukázaním zavinenia (v úmyselnej či v nedbanlivostnej forme), ktoré sa v danom prípade vyžaduje na vyvedenie zodpovednostného vzťahu voči príjemcovi dávky za účelom uloženia povinnosti vrátiť dávku ako vyplatenú vo vyššej sume.

Podklady pre priznanie a určenie výšky dávok vedie pobočka a žalovaná. Ak tieto správne orgány vydajú rozhodnutie o priznaní dávky príjemcovi, treba predpokladať, že si z vlastných podkladov sami zabezpečia a zistia informácie potrebné pre správny výpočet dávky. Nemožno spravodlivo očakávať od každého príjemcu dávky, že bude predpokladať nesprávne určenú sumu prináležiacej dávky. Naopak, možno predpokladať, že dobromyseľný príjemca dávky (ktorý jej priznanie nevymámil uvedením nepravdivých informácií či porušovaním zákonných povinností), bude považovať žalovanou vydané rozhodnutie o priznaní dávky v určitej sume za správne - platí prezumpcia správnosti administratívneho rozhodnutia (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 1So/80/2010 zo dňa 17.05.2011).

Okrem toho, odvolací súd je toho názoru, že žalobca v čase vyplatenia dávky nemohol vedieť, že mu je táto vyplatená vo vyššej sume, ako mu patrí. Nemožno súhlasiť s tvrdením žalovanej a tiež krajského súdu, že táto skutočnosť mu mala byť zrejماً z rozsudku krajského súdu č. k. 6S/80/2012-36 zo dňa 10.04.2014. Zrušenie rozhodnutí zo dňa 04.11.2011 a 29.02.2012 krajský súd odôvodnil potrebou odstránenia rozporov v bodovom hodnotení, ako aj potrebou vydania kontrolného znaleckého posudku. Skutočnosť, že je potrebné doplniť dokazovanie, ešte neznamená, že žalobcovi bola vyplatená dávka neprávom alebo vo vyššej sume, nakoľko práve posúdenie správnosti bodového hodnotenia malo byť predmetom ďalšieho dokazovania, na základe ktorého sa mohlo napríklad aj zistiť, že žalobcovi mala byť priznaná náhrada za bolesť vo vyššej sume (čoho sa v predchádzajúcom súdnom konaní v skutočnosti aj domáhal). Navyiac je potrebné pripomenúť, že bolestné v nesprávnej výške bolo priznané rozhodnutím pobočky v spojení s rozhodnutím žalovanej, a to na základe kontroly bodového ohodnotenia posudkovým lekárom žalovanej, takže v predchádzajúcom správnom konaní samotné organizačné zložky Sociálnej poisťovne nepochybovali o tom, že žalobcovi patrilo bolestné ohodnotenú na 1620 bodov (žalobca sa následnou žalobou domáhal bolestného za 1 735 bodov).

Nemožno súhlasiť ani s druhým dôvodom uvádzaným žalovanou, že dňom spísania odvolania žalobcom dňa 16.02.2015 proti prvostupňovému rozhodnutiu sa tento nielen dozvedel o výške dávky poskytnutej vo vyššej sume, ale s touto výškou aj súhlasil. Odvolací súd zastáva názor, že z dikcie § 236 ods. 1 písm. b/ zákona č. 461/2003 Z. z. vyplýva, že na naplnenie zodpovednostnej schémy uvedenej v tomto ustanovení sa vyžaduje, aby príjemca dávky v čase jej prijatia nebol dobromyseľný, teda že túto dávku prijal napriek tomu, že si bol vedomý alebo mal vedieť, že na jej prijatie v takej výške nie je oprávnený. Dodatočná zmena okolností alebo zistenie nových skutočností nemôže mať za následok vznik povinnosti príjemcu dávky vrátiť ju napriek tomu, že v čase jej vyplatenia bol dobromyseľný v tom, že mu táto dávka v priznanej výške patrí. Výška bodového ohodnotenia bola sporná ešte dňa 16.12.2014, kedy sa konalo pojednávanie na ústredí sociálnej poisťovne.

Z uvedených dôvodov odvolací súd podľa § 250ja ods. 3 veta prvá OSP rozsudok krajského súdu zmenil tak, že napadnuté rozhodnutie žalovanej č. 28215-2/2015-BA zo dňa 25.03.2015 zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie, v ktorom vo veci znovu rozhodne. Pri novom rozhodovaní vo veci je žalovaná viazaná právnym názorom odvolacieho súdu (§ 250ja ods. 7 OSP).

O trovách konania odvolací súd rozhodol v súlade s § 246c ods. 1 v spojení s § 224 ods. 1 a § 250k ods. 1 OSP tak, že úspešnému žalobcovi priznal náhradu trov právneho zastúpenia podľa § 11 ods. 4, § 13a ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., a to za jeden úkon právnej služby po 64,53 eur (prevzatie a príprava zastúpenia zo dňa 11.05.2015) + režijný paušál 8,39 eur a za dva úkony právnej služby po 71,50 eur (účasť na pojednávaní dňa 28.01.2016 a podanie odvolania zo dňa 29.03.2016) a k tomu 2 x režijný paušál po 8,58 eur. Náhrada trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 233,08 eur.

Priznanú náhradu je žalovaná povinná zaplatiť právnomu zástupcovi žalobcu podľa § 149 ods. 1 OSP do tridsiatich dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku n i e j e prípustný opravný prostriedok.